

นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาวที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 - 2007
Lao P.D.R.'s Foreign Policy towards the ASEAN
During 1997-2007

ไบกุน สมบัติดวง
สมหมาย ชินนาค*

*ไบกุน สมบัติดวง คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34190
E-mail: baikhoun@yahoo.com

Baikhoun Sombathduang Faculty of Management of Science, Ubon Ratchathani University,
Ubon Ratchathani, Thailand 34190, e-mail: baikhoun@yahoo.com

สมหมาย ชินนาค รองศาสตราจารย์ วิชาเอกภูมิภาคลุ่มน้ำโขงศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี

Sommai Chinnak Mekong Regional Studies Program, Faculty of Liberal Arts, Ubon
Ratchathani University, Ubon Ratchathani, Thailand, 34190 e-mail: schinnak@hotmail.com,
Fax: (66-45)288870

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน และปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 – 2007

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว ที่มีต่ออาเซียนนั้น ให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก เพราะนับแต่การเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนในปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมานั้น ส่งผลให้ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของสปป.ลาว เพิ่มขึ้น และ สปป.ลาวเองก็มีนโยบายรักษาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Economic Cooperation in the Greater Mekong Subregion) การพัฒนาระบบการคมนาคม และ โครงข่ายไฟฟ้า เพื่อให้ สปป.ลาว ก้าวไปเป็น Land Link และ Battery of Asia ในที่สุด ขณะ ที่นโยบายด้านสังคมของสปป.ลาว นั้น ก็เน้นความร่วมมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศและภูมิภาคเอเซียในด้านการศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ส่วนนโยบายด้านการเมืองนั้น สปป.ลาว ยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการด้านการเมืองของประเทศสมาชิก สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัญหาภายในของลาวอันเนื่องมาจากการที่ยังเป็นประเทศที่มีความยากจนอยู่มาก ทำให้การดำเนินการตามนโยบายต่างๆ? ไปอาจเห็นผลเป็นรูปธรรมเร็วมากนัก

อย่างไรก็ตาม ผลจากการดำเนินนโยบายต่ออาเซียนดังกล่าว ทำให้ สปป.ลาว เข้ามามีบทบาทในอาเซียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จาก สปป.ลาว ได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 10 ณ กรุงเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 29-30 พฤศจิกายน ค.ศ. 2004 และเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์เมื่อปลายปี ค.ศ. 2009

คำสำคัญ: นโยบายต่างประเทศ, สปป.ลาว, อาเซียน

Abstract

The main objective of this research is to study of Lao P.D.R foreign policy with regard to economic and political issues towards the Association of Southeast-Asian Nations (ASEAN), and the obstacles and problems regarding the relationship between Lao P.D.R and ASEAN during 1997-2007.

The study found that Lao P.D.R foreign policy towards ASEAN during 1997-2007 was paying more attentions to the economic. Because since Lao P.D.R became the ASEAN member in 1997 the economic development getting increase and Lao P.D.R prefer to keep the economic cooperation in the Greater Mekong Subregion, transportations development, and electricity network to make Lao P.D.R become the “Land Link” and “Battery of Asia” at finally. For the social policy, Lao P.D.R pay more emphasize in the cooperation for develop the people’s quality of life in education, public health and environment. For the politic policy Lao P.D.R use the principle of doesn’t interfere the politic of ASEAN member. For the problems of the policies implement mostly are internal problems and external problems because Lao P.D.R still be a poor country.

However, the results of the foreign policy towards ASEAN made Lao P.D.R had more increase the role in ASEAN, for example Lao P.D.R were be the host of the ASEAN Summit 10th in Vientiane during 29-30 November 2004 and the SEA GAMES host in December 2009.

Keywords: Foreign policy, Lao P.D.R, ASEAN

บทนำ

สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีของ 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 1967 ต่อมาเพิ่มสมาชิกเพิ่มอีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา รวมเป็น 10 ประเทศ อาเซียนมีประชากรรวมกันถึง 500 ล้านคน โดยประมาณ ครอบคลุมพื้นที่ 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร (<http://www.trclabourunion.com/c211.htm>)

สำหรับเจตนารมณ์ของอาเซียนตามที่ได้มีการประกาศไว้ใน “ปฏิญญากรุงเทพ” (Bangkok Declaration) นั้น ก็ “เพื่อที่จะเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรม ในภูมิภาค ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพ ในภูมิภาค โดยการเคารพหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ตลอดจนยึดมั่นในหลักการ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อที่จะพยายามสร้างสำนึกร่วมกัน เพื่อความเป็นเอกภาพในภูมิภาคนี้”

นอกจากนี้ การที่สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนผ่านจากสภาวะแห่งความตึงเครียดและการเผชิญหน้าในยุคสงครามเย็น มาสู่ความมีเสถียรภาพ ความมั่นคงและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในปัจจุบัน ทำให้อาเซียนกลายเป็นภูมิภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และเป็นตัวอย่างของการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีพลังต่อรองในเวทีทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความก้าวหน้าของอาเซียนมีปัจจัยสำคัญจากความไว้ใจกันระหว่างรัฐสมาชิก อันก่อให้เกิดบรรยากาศที่สร้างสรรค์และเอื้อต่อการเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างกัน ไม่นานมานี้ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายให้ภายในปี 2015 อาเซียนสามารถรวมตัวกันได้ ‘ประชาคมอาเซียน’ ทั้งในแง่การเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นศูนย์กลาง

สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือสปป.ลาว (ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ อักษรย่อ: สปป.ล.) นั้น นับแต่การได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ.1997 ก็ได้มีบทบาทในเวทีอาเซียนมากขึ้น ไม่ว่า

จะเป็นการได้รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพจัดประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 10 ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 29-30 พฤศจิกายน ค.ศ.2004 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกของลาวที่จัดการประชุมระดับนานาชาติ การมีส่วนร่วมในกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy - ACMECS) อย่างแข็งขัน ทั้งยังได้เป็นประธานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับ ACMECS Plan of Action และทบทวนโครงการความร่วมมือในสาขาต่างๆ ระหว่างวันที่ 1-2 มิถุนายน ค.ศ.2006 ที่กรุงเทพฯ และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACMECS ระดับรัฐมนตรีที่เมืองดอนโขง แขวงจำปาสัก ระหว่างวันที่ 3-4 กรกฎาคม ค.ศ.2006 และล่าสุดก็คือการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ในปี ค.ศ.2009

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สปป.ลาว มีความใกล้ชิดกับประเทศในกลุ่มอาเซียนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นับตั้งแต่ก้าวเข้ามาเป็นสมาชิกของอาเซียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาว่านโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน และปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 – 2007 เป็นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 - 2007
- (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 - 2007

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

ปริญารณณ์ สังขยานนท์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย

กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี พ.ศ. 2518 - 2534 ผลจากการศึกษาพบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2518 - 2534 ถูกกำหนดโดยเหตุการณ์ในเวทีการเมืองระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ โดยเฉพาะนโยบายของผู้นำของประเทศทั้งสองเป็นหลัก การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและ สปป.ลาว ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความหวาดระแวงต่อกัน โดยมีการแทรกแซงของมหาอำนาจทั้งฝ่ายอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยและฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบว่า นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าในปี พ.ศ. 2531 ของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการปรับนโยบายจินตนาการใหม่ของลาวในเชิงบวก จนทำให้เกิดความร่วมมือและมิตรภาพระหว่างไทย-ลาวในเวลาต่อมา

ธรรมรงค์ สิงห์อยู่เจริญ(2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคระหว่างและหลังสงครามเย็น ผลจากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือของอาเซียนในช่วงหลังสงครามเย็นเป็นความร่วมมือทางการเมืองเพื่อการสร้างความเข้มแข็ง การต่อรองทางการเมือง เศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน จะเห็นได้ว่า บทบาท และการดำเนินการของอาเซียนเป็นการดำเนินการทั้งเชิงป้องกันและเชิงรุก ซึ่งไม่ได้เป็นการดำเนินการแบบตั้งรับเหมือนกับในยุคระหว่างสงครามเย็น ทั้งการดำเนินการของอาเซียนนั้น ก็สอดคล้องกับแนวทางการทูตเชิงป้องกันขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งทำให้อาเซียนได้รับการยอมรับ ในเวทีระหว่างประเทศในฐานะตัวแสดงที่สำคัญตัวหนึ่ง แม้ว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา ประเทศในสมาชิกของอาเซียนบางประเทศจะประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและส่งผลกระทบต่อประเทศสมาชิกอื่นๆ แต่ก็ได้มีความพยายามที่จะแก้ไขให้อาเซียนรอดพ้นและผ่านภาวะการณ์ที่คับขันทางเศรษฐกิจนั้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าอาเซียนจะประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ แต่บทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศก็ยังดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคให้ดำรงอยู่ ในขณะเดียวกันบทเรียนจากความตกต่ำทางด้านเศรษฐกิจได้ตอกย้ำและกระตุ้นให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีความเข้มแข็ง และจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งอาเซียนจะต้องทบทวนและตระหนักถึงแนวทางในการดำเนินการระหว่างประเทศในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะภาพลบอันเนื่องจากการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งจะทำให้อาเซียนไม่อาจจะประสบความสำเร็จในทางการเมืองได้อย่างเต็มภาคภูมิ

วนิดา ศุภเสพย์ (2528) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียน

ได้สรุปว่า แม้ว่าคำประกาศกรุงเทพฯ เมื่อปี ค.ศ. 1967 จะแสดงให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของสมาคมอาเซียนมุ่งไปในลักษณะที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิชาการเป็นหลัก และไม่ได้มีข้อความใดที่ระบุถึงคำว่า “การเมือง” เลย แต่ในความจริงแล้ว สิ่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาด “การเมือง” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องหลังของการก่อตั้งสมาคมนี้เพราะฉะนั้น “ความร่วมมือทางการเมือง” จึงหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก ตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปเพื่อ 1. พยายามที่จะลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ 2. ประสานนโยบายในรูปของฉันทมติ 3. แสวงหานโยบายใหม่ร่วมกัน

สุกรี นิบุ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง **อาเซียนกับกระบวนการบูรณาการส่วนภูมิภาค: ศึกษาถึงความมั่นคงของการร่วมตัวกันของอาเซียนหลังสิ้นสุดสงครามเย็น ปี พ.ศ. 2534 ถึง ปี พ.ศ. 2542** ผลจากการศึกษาพบว่าถึงแม้อาเซียนจะมีการรวมกลุ่มและร่วมมือกันมากขึ้น แต่จากปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มอาเซียนกำลังประสบอยู่ทั้งเรื่องเศรษฐกิจและการเมือง ทำให้การพัฒนาการความร่วมมือของอาเซียนเป็นไปในรูปแบบที่ไม่ก้าวหน้ามากนัก ในขณะที่เดียวกัน บทบาทของมหาอำนาจยังคงมีผลต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนต่อไปทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งในด้านสังคม และอาเซียนคงไม่สามารถดำเนินการบางอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ หากปราศจากการแทรกแซงและความช่วยเหลือจากมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องข้างต้น วิฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปลาย ปีพ.ศ. 2540 เป็นตัวอย่างที่ดีที่จะแสดงถึงการแทรกของมหาอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มอาเซียนทั้งในทางเศรษฐกิจและความมั่นคง

กชิต ภิรมย์ (2549) ได้เขียนบทความเรื่อง **อาเซียนกับแนวโน้มของโลก: ยังไปกันได้หรือ?** สรุปได้ว่า โลกยังเรียกร้องเรื่องสิทธิเสรีภาพมากขึ้น โลกมีการแข่งขันมากขึ้น อาเซียนจะอยู่แบบเฉื่อยชาไม่ได้ เพราะโลกจะมองข้ามอาเซียนไปซึ่งหมายถึงความล้มเหลว แต่อาเซียนมีศักยภาพที่จะพัฒนาภายในได้และในขณะเดียวกันสามารถมีบทบาทในเวทีโลกได้อย่างกว้างขวางหลากหลายยิ่งขึ้น แต่เรื่องพม่าต้องแก้ไขเพราะเป็นอุปสรรคสำคัญ พม่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างง่ายๆ พม่าได้ประโยชน์จากอาเซียนมาโดยตลอด ก็ถึงเวลาแล้วที่พม่าจะต้องให้การตอบแทนต่ออาเซียนและอาเซียนอื่นๆ ต้องมุ่งมั่นและยืนยันให้พม่าเปลี่ยนแปลงเพราะอาเซียนต้องรอดหน้า ไทยต้องยุติการอ้อมข้อมและโอนอ่อนต่อพม่า เพราะไทยเป็นประเทศหลักที่จะนำพาอาเซียนในการดำเนินการที่สร้างสรรค์กับพม่าได้ ซึ่งหมายถึงว่าผู้นำต้องนำผลประโยชน์ของประเทศและอาเซียนเป็นที่ตั้ง การสร้างความเป็นอันเดียวกัน หมายถึง การสร้างอำนาจต่อรองอาเซียนจะไม่มีน้ำหนักทั้งในเวทีระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ และ

องค์การค้าโลก หากอาเซียนยังย่อเท่าอยู่

เพลินพิศ โพธิกานนท์ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง **อาเซียน 10 : นโยบายต่างประเทศเพื่อความมั่นคง และสันติภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** ผลการศึกษาพบว่า ผลสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศในการสร้างความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ประสบผลสำเร็จเด่นชัดกว่าความร่วมมือด้านอื่นๆ คือความร่วมมือทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างสันติภาพ เสถียรภาพของภูมิภาคนี้ ทั้งๆ ที่มีได้เป็นเจตจำนงเริ่มแรกของการก็ก่อตั้งอาเซียน สิ่งที่จะต้องติดตามต่อไปหลังจากนี้ นั่นคือ การรวมสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ จะมีวิวัฒนาการอย่างไรในอนาคต

สุรชัย ศิริโกร (2549) ได้เขียนบทความเรื่อง **“นโยบายต่างประเทศลาว”** ในหนังสือ **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: นโยบายต่างประเทศหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ค.ศ. 1997 - 2006)** สรุปได้ว่า นโยบายต่างประเทศลาวหลังสงครามเย็น ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างประเทศเป็นระยะๆ โดยผู้นำพรรคประชาชนปฏิวัติลาวยังคงยึดมั่นต่อระบบสังคมนิยม และความมั่นคงของพรรคอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจการเงินปี ค.ศ.1997 รัฐบาลลาวมีนโยบายเปิดประเทศต้อนรับการลงทุนจากต่างชาติ และใช้กลไกตลาดในการพัฒนา เศรษฐกิจ พร้อมกับการปรับความสัมพันธ์ต่างประเทศกับประเทศไทย จีน สมาชิกอาเซียน และประเทศตะวันตก

พรพิมล ตรีโชติ และ สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง **“ความมั่นคง และสมรรถนะทางการเมืองของประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน: ศึกษากรณี เวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า”** สรุปไว้ว่า การตัดสินใจเข้าเป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนในปี ค.ศ. 1997 นั้นถือเป็นเงื่อนไขที่มาจากความจำเป็นภายในของลาวที่เกิดจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือการล่มสลายของ สหภาพโซเวียตและยุโรป ตะวันออกที่เคยเป็นแหล่งพึ่งพาอันสำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับลาว

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอจะสรุปได้ว่า อาเซียนเป็นการรวมตัวกันระดับภูมิภาค ที่มุ่งส่งเสริมการร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นหลัก เป็นเวลาร่วม 40 ปีแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ อาเซียนดูเหมือนจะประสบผลสำเร็จเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก เพราะยังมีปัญหาหลายด้านที่สมาชิกของกลุ่มอาเซียนจะต้องช่วยกันสร้างความร่วมมือให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการก็ก่อตั้งสมาคมอาเซียน

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงเอกสาร (Documentary) และการศึกษาภาคสนาม (Field work) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร

ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว ซึ่งแยกเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และ ข้อมูลทุติยภูมิ

1.1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารทางราชการของ กระทรวง กรม กอง ถ้อยแถลงคำให้สัมภาษณ์ สุนทรพจน์ของผู้นำประเทศ รัฐมนตรี การแถลงข่าวของโฆษกกระทรวง ข้อมติ และ เอกสารทางการขององค์การระหว่างประเทศ

1.2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ ต่างๆ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร นิตยสาร และรายงานข่าวต่างๆ

2. การศึกษาข้อมูลภาคสนาม

นอกเหนือไปจากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้ศึกษายังได้ทำการศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการกรมกงสุล กรมเอเชียแปซิฟิก กระทรวงการต่างประเทศ และนักวิชาการกรมค้นคว้าสังรวม หอว่าการศูนย์กลางพรรค

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ที่มีการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในลักษณะคำถามปลายเปิดที่มีการกำหนดหัวข้อกว้างๆ เอาไว้ และสามารถเจาะลึกได้เมื่อมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการ

3.2 เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลของการศึกษานโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน และปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 – 2007 สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายต่างประเทศของลาวด้านเศรษฐกิจ

ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ระหว่างสปป.ลาว กับประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น สปป.ลาว ได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 14 ด้านคือ (1) การร่วมมือด้านการค้า (2) การร่วมมือด้านการบริหาร (3) การร่วมมือด้านการลงทุน (4) การร่วมมือด้านการเงินและธนาคาร (5) การร่วมมือด้านภาษี (6) การร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา (7) การร่วมมือด้านเกษตรกรรม ป่าไม้ และอาหาร (8) การร่วมมือด้านพลังงาน (9) การร่วมมือด้านการขนส่ง (10) การร่วมมือด้านเหมืองแร่ (11) การร่วมมือด้านโทรคมนาคม (12) การร่วมมือด้านการท่องเที่ยว (13) การร่วมมือด้านวิสาหกิจขนาดกลางและกลาง (SME) และ (14) การร่วมมืออาเซียนเพื่อพัฒนาแม่น้ำโขง

ในฐานะที่ สปป.ลาว เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก แต่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทำให้ลาวเล็งเห็นความสำคัญของความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน เพื่อช่วยกันประสานศักยภาพแต่ละประเทศสมาชิก ก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของภูมิภาคโดยรวม ดังนั้น สปป.ลาว จึงสนับสนุนให้อาเซียนดำเนินการเพื่อเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ให้แล้วเสร็จในปี 2020 เพื่อให้อาเซียนมีฐานการผลิตร่วมกัน โดยเปิดเสรีทั้งการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานที่มีทักษะ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างอิสระ และในโอกาสการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งนี้ ผู้นำอาเซียนจะลงนามพิธีสารกรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญของอาเซียน เพื่อเร่งรัดสู่ข้อตกลง AEC พร้อมกับพิธีสารว่าด้วยการรวมกลุ่มรายสาขา 11 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มสินค้าและบริการนำร่อง ได้แก่ เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ การท่องเที่ยว การบิน โดยการเร่งลดภาษีสินค้า 9 รายการ ให้เร็วขึ้น 3 ปี จากกรอบ AFTA คือ จากปี 2010 เป็นปี 2007 แต่สมาชิกใหม่มีเวลาลดภาษีสินค้าถึงปี 2015

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนทำให้เศรษฐกิจของ สปป.ลาว ต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้นและเร็วขึ้น รวมทั้งการจัดทำเขตการค้าเสรีกับนอกกลุ่มอาเซียน ซึ่งนอกจากความตกลง FTA อาเซียน-จีน ที่จะเริ่มบังคับใช้ในปี 2548 แล้ว อาเซียนกับประเทศคู่เจรจาอื่นๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีเป้าหมายที่จะเริ่มเจรจาจัดทำ FTA ระหว่างกัน ในปี 2548 และกำหนดให้เจรจาเสร็จสิ้นภายใน 2 ปี ลาวจึงจำเป็นต้องพัฒนาประเทศเพื่อเข้าสู่กระบวนการเปิดเสรีการค้าสินค้าและบริการ รวมทั้งการลงทุน ตามพันธกรณีของข้อตกลงทางการค้าต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของลาวที่มีเป้าหมายในการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) เพื่อเข้าสู่ระบบการค้าพหุภาคีในอนาคตโดยจะต้องเปิดเสรีการค้าสินค้า การบริการ และการลงทุนให้กับประเทศสมาชิก WTO รวม 147 ประเทศ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางการค้าสากลด้วย (<http://www.chaoprayanews.com>)

2. นโยบายต่างประเทศของลาวด้านสังคม

ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น สปป.ลาว ได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือด้านวัฒนธรรมสังคมกับประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 12 ด้านคือ (1) การร่วมมือด้านแถลงข่าว (2) การร่วมมือด้านวัฒนธรรม (3) การร่วมมือด้านการศึกษา (4) การร่วมมือด้านสาธารณสุข (5) การร่วมมือด้านการคุ้มครองด้านภัยพิบัติ (6) การร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (7) การร่วมมือด้านสวัสดิการสังคม และแรงงาน (8) การร่วมมือด้านการคุ้มครองบุคลากร (9) การร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (10) การร่วมมือด้านการแก้ปัญหาความยากจน (11) การร่วมมือด้านการพัฒนาสตรี (แม่ยิง) และ (12) การร่วมมือด้านการพัฒนาเยาวชน (ชาวหนุ่ม)

ดังนั้น นโยบายของ สปป.ลาว ด้านสังคมในช่วงปี 1997-2207 จึงมีสาระสำคัญครอบคลุม 5 ด้านคือ

1. ร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาสังคม เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยและคนในบท รวมทั้งขยายโอกาสให้พวกเขามีงานทำในภาคการผลิต โดยได้รับค่าแรงที่ยุติธรรม

2. สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มสตรี (แม่ยิง) และเยาวชน (ชาวหนุ่ม) เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

3. เพิ่มและเสริมความร่วมมือของภูมิภาคที่มีอยู่ เพื่อแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร
4. เพิ่มความร่วมมือกับบรรดาคู่กรของประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ไข และกำจัดการเสพติดและการค้ายาเสพติด ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และโลก
5. ดำเนินความพยายามเพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ (AIDS) และไข้หวัดนก (H1N1) โดยการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับโรคดังกล่าว โดยเฉพาะในการวางแผนการปฏิบัติตามนโยบาย และโครงการต่างๆ ในการต่อต้านและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคร้ายแรง

3. นโยบายต่างประเทศของลาวด้านการเมือง

ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น สปป.ลาว ได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงกับประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 4 ด้านคือ (1) การร่วมมือด้านการเมือง (2) การร่วมมือด้านการทหาร (3) การร่วมมือด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และ (4) การร่วมมือด้านกฎหมาย

ในกรณีของด้านการเมืองนั้น สปป.ลาว มีความร่วมมือใกล้ชิดทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ทั้งในกลุ่มประเทศสังคมนิยมและประชาธิปไตย โดยมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ และการสนับสนุนกันในเวทีระหว่างประเทศต่างๆ ขณะที่ด้านการทหาร กองทัพประชาชนปฏิวัติลาวก็ได้มีความสัมพันธ์อันดีทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่นกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน ดังในกรณีของประเทศไทยนั้น ก็มีความร่วมมือทางวิชาการทหารและแลกเปลี่ยนการเยือนอย่างต่อเนื่อง จนสามารถแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความมั่นคงทำให้พื้นที่บริเวณชายแดนไทย-ลาวส่วนใหญ่มีความสงบเรียบร้อย พัฒนาการที่สำคัญ ได้แก่ การลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย-ลาว ระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ เมื่อเดือนตุลาคม 2546 ที่กรุงเทพฯ และการต่ออายุความตกลงฯ ในปี 2552 ให้มีผลบังคับใช้ต่อไปอีก 5 ปี เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานให้ชายแดนไทย-ลาวเป็นชายแดนแห่งมิตรภาพ สันติภาพ และความมั่นคง และทั้งสองฝ่ายได้ปรึกษาหารือเพื่อผลักดันและติดตามความร่วมมืออย่างสม่ำเสมอ

ในส่วนของการร่วมมือด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการร่วมมือด้านกฎหมายนั้น สปป.ลาว ก็มีข้อตกลงกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเช่นเดียวกัน

4. ปัจจัยที่กำหนดนโยบายต่างประเทศระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียน

4.1 ปัจจัยภายใน

4.1.1 แนวคิดของผู้นำและพรรคคอมมิวนิสต์ลาว

การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของ สปป.ลาว ในปี 1997 นั้น สืบเนื่องมาจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตในช่วงกลางทศวรรษ 1980 ยังผลให้ผู้นำและพรรคคอมมิวนิสต์ลาวต้องตัดสินใจดำเนินนโยบายที่เรียกว่า จินตนาการใหม่ (New Economic Mechanism – NEM) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเศรษฐกิจจากที่ตัวเองเคยโดดเดี่ยว มาเป็นการผลิตที่เน้นภาคบริการโดยรัฐเป็นกลไกหลักในการผสมผสานความร่วมมือกับต่างประเทศ หรือที่เรียกว่าเป็นตลาดทุนนิยมนั่นเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพลัดจากระบบศักดินามาเป็นสังคมนิยมกึ่งตลาดเสรีก็ไม่ผิดนัก เปิดโอกาสให้ สปป.ลาว ใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคที่มีความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองมากขึ้น จนนำไปสู่การเข้าเป็นสมาชิกของ ASEAN ในที่สุด และตัวผู้นำลาวในปัจจุบันก็สนับสนุนแนวคิดในการสานต่อทางนโยบายดังกล่าว

4.1.2 นโยบายบริหารประเทศภายใน

นับแต่การสิ้นสุดลงของสงครามเย็น สปป.ลาว ต้องปรับนโยบายการพัฒนาประเทศให้พึ่งตนเองมากขึ้น ด้วยการนำนโยบาย “จินตนาการใหม่” มาใช้ตั้งแต่ปี 1986 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของการเป็นประเทศยากจน ก็ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นอย่างยากลำบาก หากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ด้วยเหตุนี้ การมุ่งแสวงหาความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเทศจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ สปป.ลาว เห็นประโยชน์จากการมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับประเทศในอาเซียน ซึ่งประเทศในอาเซียนก็ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี เช่น การให้เงินช่วยเหลือเพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และจัดหาอุปกรณ์สำคัญในการสร้างระบบคมนาคมขนส่งต่างๆ ซึ่งถูกทำลายไปในระหว่างสงคราม รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเงินการธนาคารให้แก่ สปป.ลาว ในขณะเดียวกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น สปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือจากอาเซียน ซึ่งได้ผนวกความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเข้าเป็นส่วนหนึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มประเทศอาเซียนจึงได้เริ่มมีบทบาทต่อ สปป.ลาว มากขึ้นตามลำดับ

4.1.3 ปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์

ด้วยทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของ สปป.ลาว นั้น ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Land Lock Country) ก็ทำให้ สปป.ลาว ต้องสร้างสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีทางออกทะเล และในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นจำนวนหนึ่งก็เป็นสมาชิกอาเซียน อีกจำนวนหนึ่งก็แสดงความจำนงที่จะเข้าไปเป็นสมาชิก ดังนั้น การเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนจึงย่อมจะส่งผลดีต่อประเทศโดยรวม อีกทั้งยังปรับเปลี่ยนสภาพทางภูมิรัฐศาสตร์จากประเทศ Land Lock มาเป็น Land Link ในท้ายสุด

4.2 ปัจจัยภายนอก

4.2.1 การล่มสลายของคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 สภาพเศรษฐกิจทั่วไปของประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศยุโรปตะวันออกอยู่ในสภาพตกต่ำ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมสั่งการจากส่วนกลาง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ส่งผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกต่ำไปด้วย และผลของความสามารถในการแข่งขันต่ำนี้ก็ย้อนกลับไปทำให้มีเงินตราสกุลแข็งที่ได้มาจากการค้าต่างประเทศน้อย จึงทำให้เงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจลดน้อยลงไปด้วย จนเป็นเหตุให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างต่อเนื่องมาตลอดโดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 1980 (Janusz Busujki, 1990 อ้างอิงจาก ทิพพะวงศ์ วงศ์โพสี, 2009 หน้า 165)

ความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจดังกล่าวก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในอุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ เนื่องจากลัทธิมาร์กซ์ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ว่าหากล้มทุนนิยมได้ ความเป็นอยู่ของประชาชนจะดีขึ้น หากทุกคนเสียสละทำตามความสามารถก็จะได้ผลตอบแทนตามสิ่งที่จำเป็น แต่สิ่งเหล่านี้ไม่เกิดขึ้นเนื่องจากลัทธิดังกล่าวมีการรวมศูนย์มากเกินไป จนกลายเป็นเผด็จการ และการวางแผนจากศูนย์กลางเป็นการให้อำนาจแก่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นการสร้างชนชั้นใหม่ขึ้นมา ความรุนแรงของปัญหาด้านเศรษฐกิจจึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับยุโรปตะวันออกข้างต้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของประเทศเหล่านั้นแล้ว ปัจจัยภายนอกที่สำคัญซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดสถานการณ์ดังกล่าวก็คือ การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและนโยบายของสหภาพโซเวียต โดย

ประธานาธิบดีมิคาอิล กอร์บาชอฟ ผู้ซึ่งเล็งเห็นว่านอกจากการปฏิรูปประเทศอย่างรวดเร็ว และได้ผลแล้ว ไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้ ดังนั้นจึงนำนโยบายเปเรสตรอยกามาใช้ ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงโครงสร้างในสังคม นอกจากนี้ กอร์บาชอฟยังเล็งเห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีนั้นให้คุณประโยชน์มากกว่าการปิดกั้นสิทธิของประชาชนเอาไว้ จึงได้นำนโยบายกลาสนอสต์มาใช้ ซึ่งหมายถึงความเปิดเผยและการทำให้เกิดประชาธิปไตยในประเทศ (ทิพรัตน์ บุบผะศิริ, 2537 หน้า 49) นอกจากนี้สหภาพโซเวียตจะนำนโยบายทั้งสองมาใช้กับประเทศของตนแล้ว สหภาพโซเวียตยังเปิดโอกาสให้ประเทศในยุโรปตะวันออก และประเทศคอมมิวนิสต์อื่นๆ รับแนวนโยบายดังกล่าวไปปรับใช้กับประเทศของตนด้วย จนทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ของยุโรปตะวันออก และสหภาพโซเวียตต้องสูญเสียอำนาจและเกิดการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ทั้งในยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียตในเวลาต่อมา

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศที่อยู่ภายใต้ระบอบการปกครอง และระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมในเอเชียเช่นเดียวกับประเทศในยุโรปตะวันออก และสหภาพโซเวียต ทำให้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายด้านต่างประเทศและด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ในสถานะที่เศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับความอยู่รอดของประเทศ ลาวก็เป็นประเทศหนึ่งที่หนีไม่พ้นต่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะในการประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวใน ค.ศ. 1986 ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของลาว โดยลาวเรียกนโยบายนี้ว่า “จินตนาการใหม่” โดยเลียนแบบนโยบาย “คิดใหม่ในนโยบายต่างประเทศ” (New Thinking in Foreign Policy) ของมิคาอิล กอร์บาชอฟ ผู้นำของสหภาพโซเวียตคนใหม่ รวมทั้งเลียนแบบนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจโดยการนำกลไกตลาดของระบบทุนนิยมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของลาวด้วย ลาวได้ประสบผลสำเร็จในการบริหารเศรษฐกิจภายในประเทศในระดับหนึ่ง โดยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของลาวสามารถฟื้นตัวได้คือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งลาวได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1986 โดยเฉพาะภายหลังการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของโลกยุคหลังสงครามเย็น ลาวได้เปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศจากจุดยืนที่สนับสนุนเวียดนามและสหภาพโซเวียตตลอดช่วงสงครามเย็น มาเป็นนโยบายมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกๆ ประเทศ และปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และยุโรปตะวันตก เช่น จีน ไทย พม่า อาเซียน สหรัฐฯ และประเทศยุโรป โดยเฉพาะกับอาเซียนนั้น

ลาวได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และส่งเสริมการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น

4.2.2 การล่มสลายของสหภาพโซเวียตและการสิ้นสุดของสงครามเย็น

สหภาพโซเวียตได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 จนกระทั่งทศวรรษที่ 1980 ซึ่งสาเหตุที่สำคัญเกิดจากการดำเนินระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลางในการดำเนินเศรษฐกิจมหภาคนี้เอง ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สหภาพโซเวียตประสบปัญหาสภาวะทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำสุดขีดในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 เนื่องจากระบบโครงสร้างเศรษฐกิจมีความล้าหลัง กระบวนการผลิตต่ำ การลงทุนของรัฐในโครงสร้างพื้นฐานหลายโครงการไร้ประสิทธิภาพ และยังประสบการขาดดุลงบประมาณมหาศาล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2530 หน้า 1)

สหภาพโซเวียตซึ่งเป็นแม่แบบของคอมมิวนิสต์ได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองโดยการปฏิรูปเศรษฐกิจ “เปเรสตรอยก้า” (Perestroika) โดยนำกลไกตลาดมาใช้ และการปฏิรูปทางการเมือง “กลาสนอสท์” (Glasnost) ของเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต มิคาอิล กอร์บาชอฟ ทำให้อำนาจของรัฐบาลกลางและของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตลดลง ในขณะที่ประชาชนของรัสเซียเรียกร้องเสรีภาพมากขึ้น ความแตกต่างทางเศรษฐกิจสังคมนิยมอันเนื่องมาจากเชื้อชาติศาสนาของชนส่วนน้อยทำให้สาธารณรัฐต่างๆ ในสหภาพโซเวียตเรียกร้องอิสระทางการเมืองและต้องการแยกตัวออกไป ในที่สุดกอร์บาชอฟไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จึงลาออกจากตำแหน่งผู้นำสูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและรัฐบาลในปลายเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1991 สหภาพโซเวียตแตกสลายเป็นสาธารณรัฐหลายแห่งถึง 15 รัฐ เช่น รัสเซีย ยูเครน เบลารุส ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน และอื่นๆ ต่อมาได้พยายามรวมตัวกันอย่างหลวมๆ เป็น “ประชาคมรัฐอิสระ” (Commonwealth of Independent States หรือ CIS) (จุลชีพ ชินวรรณ, 2544 หน้า 4-5)

การล่มสลายของประเทศค่ายสังคมนิยมในยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียต เป็นการยุติของสงครามเย็น การเผชิญหน้ากันระหว่างค่ายอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันก็สิ้นสุดลง โลกมีสันติภาพมากขึ้นเมื่อหมดการแข่งขันกันทางนิวเคลียร์ โดยโซเวียตได้ประกาศในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1992 ว่าจะยุติการเล็งเป้าหมายของซีปนาวุธไปที่สหรัฐอเมริกา สภาวะแวดล้อมในโลกจึงมีเสถียรภาพมากขึ้น (ธีระ นุชเปี่ยม, 2535 หน้า 4)

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศคอมมิวนิสต์ยุโรปตะวันออก ในที่สุดซึ่งขาดการสนับสนุนจากกำลังทหารของสหภาพโซเวียตต่อกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ใน ยุโรปตะวันออก ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกเสื่อมสลายอำนาจลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในยุโรป การเผชิญหน้ากันระหว่างองค์การ นาโต้และกลุ่มกติกาสัญญาวอร์ซอร์ซึ่งเคยเป็นภัยคุกคามความมั่นคงในยุโรปมาเป็นเวลานาน ได้ยุติลง (ธีระ นุชเปี่ยม, เรื่องเดียวกัน หน้า 5)

การล่มสลายของรัฐบาลสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก เป็นการแสดงให้เห็นว่าระบบการปกครองภายใต้แนวทางและอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในกลุ่มประเทศยุโรป ตะวันออกได้ส่งผลกระทบต่อไปยังประเทศคอมมิวนิสต์อื่นๆ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสามารถ ดำรงอยู่ต่อไปได้

การแตกสลายของสหภาพโซเวียตนั้นได้ทำให้ผู้นำลาวเกิดความวิตก กังวลอย่างมาก เนื่องจากสหภาพโซเวียตถือได้ว่าเป็นผู้นำในค่ายสังคมนิยม และเป็นผู้ให้ความ ช่วยเหลือที่สำคัญที่สุดแก่ลาว ภายหลังจากการแตกสลายของสหภาพโซเวียตและการสิ้นสุดของ สงครามเย็น ลาวได้เร่งปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เพราะผู้นำลาวมีความกังวล อย่างมากถึงการรักษาไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบสังคมนิยม ผู้นำลาวเริ่มมองดูจีนเป็น ประเทศแรก เนื่องจากจีนเป็นประเทศคอมมิวนิสต์เพียงประเทศเดียวที่สามารถปกป้องลาวได้ และจะเป็นการหลีกเลี่ยงภาวะ “โดดเดี่ยว” ทางอุดมการณ์ การกระชับความสัมพันธ์กับจีนยัง ส่งผลต่อความช่วยเหลือที่จะเข้ามาทดแทนสิ่งที่เคยได้รับจากสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก นอกจากนี้ลาวก็ต้องการรักษาดุลอำนาจระหว่างประเทศเพื่อนบ้านที่มีอำนาจไม่ว่าจะเป็น เวียดนามหรือไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การปรับนโยบายต่างประเทศใหม่นี้ ลาวได้กระทำอย่าง ระมัดระวังบนพื้นฐานผลประโยชน์ร่วมกันในการร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

4.2.3 สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ

ในช่วงก่อนที่ สปป.ลาว จะก้าวมาเป็นสมาชิกของ ASEAN สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศเริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ นับตั้งแต่การที่สหภาพ โซเวียตเปลี่ยนมาใช้นโยบาย Perestroika และเวียดนามเปลี่ยนมาใช้นโยบาย Doi Moi เช่นเดียวกับจีนที่เปิดกว้างให้กับนักลงทุนจากภายนอกเข้าไปดำเนินธุรกิจในประเทศ ทำให้ ประเทศเหล่านั้นเริ่มปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบตลาดมากขึ้น ขณะที่ประเทศข้างเคียง ก็มีท่าทีที่ดีในการร่วมมือและขยายความร่วมมือในด้านต่างๆกับ สปป.ลาว รวมทั้งจีน ญี่ปุ่น

และ เกาหลีใต้ ที่เป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ก็ได้ย้มาถึงเจตนารมณ์ของตน ในการร่วมมือกับอาเซียน นอกจากนั้น ยังมี ประเด็นเรื่องการร่วมมือเพื่อพัฒนาอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และการร่วมมือพัฒนาแม่น้ำโขง ภายใต้ขอบเขตของอาเซียน ก็เป็นโอกาสหนึ่งที่สำคัญสำหรับ สปป.ลาว โดยการร่วมมือในสองรูปแบบนี้ เน้นการสร้างเส้นทางเชื่อมต่อทั้งทางบกและทางน้ำ เช่น โครงการสร้างเส้นทางเดินรถเชื่อมต่อสิงคโปร์-คุนหมิง โดยผ่านประเทศลาว การสร้างทางด่วนจากคุนหมิงผ่านภาคเหนือของลาวไปถึงกรุงเทพฯ ประเทศไทย โครงการเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (เวียดนาม ลาว ไทย พม่า) โครงการเดินเรือเชิงพาณิชย์ในแม่น้ำโขง และ อื่นๆ

5. ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียน

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียนมีดังนี้

1. นโยบายปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้นโยบายปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก โดยไม่ยอมเสียผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อประโยชน์ของภูมิภาคหรือส่วนรวม นับว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินการค้าระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียน ในด้านการร่วมมือทางเศรษฐกิจ
2. สินค้าจาก สปป.ลาว ยังไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียน
3. ความไม่เอื้ออำนวยในการเข้ามาลงทุน เนื่องจาก สปป.ลาว และประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนจากภายนอกอยู่มาก จึงต้องอาศัยนักลงทุนจากนอกภูมิภาคมาลงทุนในกิจการต่างๆ
4. วิธีการตัดสินใจของอาเซียนบางครั้ง มีส่วนทำให้ความร่วมมือระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียนเป็นไปได้อย่างล่าช้า เนื่องจากอาเซียนใช้การตัดสินใจแบบฉันทมติในทุกเรื่อง กล่าวคือ จะต้องได้รับการเห็นชอบจากประเทศสมาชิกอย่างเป็นทางการ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องนโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียนระหว่างปี ค.ศ.1997 - 2007 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยเน้นการวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและเป็นไปตามลักษณะประเด็นการวิจัยในมิติต่างๆ มีวัตถุประสงค์ในการ

ศึกษา คือ (1) เพื่อศึกษานโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 - 2007 (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997 - 2007

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ เอกสารทางราชการของกระทรวง กรม กอง ถ้อยแถลง คำให้สัมภาษณ์ สุนทรพจน์ของผู้นำประเทศ รัฐมนตรี การแถลงข่าวของโฆษก กระทรวง ข้อมติ และ เอกสารทางการขององค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหนังสือ ตำราวิชาการต่างๆ วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสาร นิตยสาร และรายงานข่าวต่างๆ นอกจากนี้ ผู้ศึกษา ยังได้ทำการศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว จึงสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1. นโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997-2007

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของ สปป.ลาว นั้น มุ่งสร้างเสริมความสัมพันธ์แบบรอบด้านกับทุกประเทศบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยไม่แบ่งแยกลัทธิอุดมการณ์ เพื่อขอรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายตามที่พรรคฯ กำหนดไว้ ทั้งนี้ ลาวให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นลำดับแรก ทั้งที่เป็นประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ และประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม จีน พม่า กัมพูชาและไทย รองลงมาเป็นประเทศร่วมอุดมการณ์ ได้แก่ รัสเซีย เกาหลีเหนือ และคิวบา

อย่างไรก็ตาม นับแต่สิ้นสุดภาวะสงครามเย็น สปป.ลาว ก็ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เปิดกว้างกับเศรษฐกิจการตลาด ก็นำพาให้ สปป.ลาว ได้กลายมาเป็นสมาชิกของอาเซียน ซึ่งก็ได้นำเอาผลประโยชน์หลายด้านมาสู่ สปป.ลาว เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การมีบทบาทในเวทีการเมืองภูมิภาคและของโลก

1.2. ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่ออาเซียน ระหว่างปี ค.ศ. 1997-2007

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่าง สปป.ลาว กับอาเซียนมีดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคทางด้านนโยบายเศรษฐกิจ ประกอบด้วย นโยบายปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ (protectionist policy) ปัญหาสินค้าจาก สปป.ลาว ยังไม่ได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในเชิงคุณภาพ ปัญหาความไม่สะดวกแก่ผู้เข้ามาลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในการเข้ามาลงทุนกับ สปป.ลาว เนื่องจาก สปป.ลาว เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และปัญหาเกี่ยวกับวิธีการตัดสินใจของอาเซียน

2. ปัญหาและอุปสรรคทางด้านสังคม ได้แก่การที่ สปป.ลาว เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งการเป็นประเทศยากจนหรือด้อยพัฒนาดังกล่าว นับเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของ สปป.ลาว ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านสังคม

3. ปัญหาและอุปสรรคทางการเมืองและความมั่นคง สำหรับ สปป.ลาว นั้น ปัญหาด้านภัยคุกคามต่อความมั่นคงยังเป็นเป้าหมายสำคัญของนโยบายต่างประเทศลาว ในปัจจุบัน เนื่องจากศักยภาพทางทหารของลาวยังอ่อนแอ นอกจากนั้นยังมีปัญหาของ ขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาว และปัญหาเรื่องคนบ่อดี ซึ่งใช้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นฐานในการ ปฏิบัติการ เช่น ในจีนและไทย ดังนั้น ผู้นำลาวจึงเห็นความจำเป็นในการร่วมมือกับกลุ่มกับ ประเทศใกล้เคียงและในกลุ่มอาเซียน

จากปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จะเห็นได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลมากกว่าสภาพแวดล้อมภายในประเทศ จึงทำให้ลาวมีการปรับนโยบายต่างประเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกยุคหลังสงครามเย็น เพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในของลาว เป็นปัจจัยอย่างต่อเนื่องไม่ค่อยแปรเปลี่ยน ดังนั้น ลาวจึงเล็งเห็นความจำเป็นและผลประโยชน์ร่วมกันในความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งในกรอบความร่วมมือ GMS องค์กรความร่วมมือในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศ

ผลจากการศึกษาพบว่า การดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวที่มีต่ออาเซียน ที่สำคัญก็คือการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับกลุ่มสมาชิกอาเซียนเพื่อเพิ่มทวีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยอยู่บนพื้นฐานและหลักการของการเคารพเอกราช อำนาจอธิปไตย และผืนแผ่นดินอันครบถ้วนของกันและกัน ไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน ไม่รุกราน เสมอภาค และต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งนโยบายต่างประเทศของลาวนั้นเป็นผลมาจากการประชุมครบคณะของคณะกรรมการบริหารงาน ศูนย์กลางพรรคประชาชนปฏิวัติลาวครั้งที่ 5 ซึ่งได้นำแนวคิดและหลักการ“จินตนาการใหม่”

มาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายทั้งหมดของลาว ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวที่มีต่ออาเซียนมีความใกล้ชิดมากขึ้น พบว่ามีการสร้างกลไกความร่วมมือและมีการเจรจาลงนามในเอกสารที่สำคัญจำนวนมาก ทั้งทางด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงด้านเทคโนโลยี เป็นต้น บ่งบอกถึงความสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของลาวที่มีต่ออาเซียนนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา

แม้ว่า สปป.ลาว จะพยายามดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ให้สมดุลเพื่อลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลัก แต่ในช่วงแรกด้วยข้อจำกัดของ สปป.ลาว ที่ไม่มีท่าเรือออกทะเล และระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ด้อยอยู่ ประกอบกับความใกล้ชิดด้านอุดมการณ์และประวัติศาสตร์ การต่อสู้เพื่อเอกราช ทำให้ลาวมีความสัมพันธ์พิเศษกับเวียดนามและจีน อันเป็นผลให้ประเทศทั้งสองสามารถรักษาและขยายอิทธิพลใน สปป.ลาว ได้ต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า หลังจากสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง สปป.ลาว ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความเป็นมิตรและความร่วมมือระหว่าง สปป.ลาว กับประเทศสมาชิกอาเซียนให้แน่นแฟ้น โดยผู้นำระดับสูงของลาวได้มีการเดินทางเยี่ยมเยือนกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ มากขึ้น หลังจากลาวได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 จนถึงปัจจุบัน

สำหรับความสัมพันธ์ลาว-อาเซียนในอนาคตนั้น มีแนวโน้มที่จะพัฒนาให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้นำของลาวและประเทศต่างๆ ก็ให้ความสำคัญแก่กันมาก ดังจะเห็นได้จากการเดินทางแลกเปลี่ยนการเยือนกันอย่างสม่ำเสมอ จะเห็นได้ว่าสมาชิกอาเซียนมีผลประโยชน์ร่วมกันหลายด้าน เช่น ทางด้านการเมือง ถึงแม้ว่ากลุ่มสมาชิกอาเซียนมีระบอบการเมืองที่แตกต่างกัน แต่สมาชิกอาเซียนก็ให้ความสำคัญต่อกันมาก ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มสมาชิกอาเซียนยังมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยแต่ละประเทศก็ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของตนให้เทียบเท่ากัน ภายใต้โครงการร่วมมือต่างๆ ที่อาเซียนได้ตกลงกันในการประชุมอาเซียน

ดังนั้น พรรคและรัฐบาลลาว จำเป็นที่จะต้องเพิ่มความเอาใจใส่ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตนต่ออาเซียน ซึ่งในระยะยาวอาจจะมีปัญหาและผลกระทบหลายอย่างต่อประเทศ เนื่องจากการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนนั้น มีหลายอย่างที่ลาวต้องได้ปรับตัวให้เข้าต่อสถานการณ์การในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1.1 ปัจจุบันอาเซียนกำลังเป็นภูมิภาคที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงแห่งหนึ่งของโลก แต่สปป.ลาว ก็ยังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ฉะนั้น สปป.ลาว จะต้องเร่งพัฒนาสมรรถภาพทางเศรษฐกิจของตนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคหรืออีกนัยหนึ่งในอนาคต สปป.ลาว จะต้องมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่จะรับต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น รวมทั้งมีความสามารถที่จะแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้

2.1.2 สปป.ลาว ควรมีการกำหนดเป้าหมายของการเป็นสมาชิกอาเซียนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้ชัดเจน

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาถึงอุปสรรคของการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนนับแต่ปี ค.ศ. 1997

2.2.2 ควรศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและโอกาสในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 ของสปป.ลาว

เอกสารอ้างอิง

- กษิต ภิรมย์. 2549. **อาเซียนกับแนวโน้มของโลก: ยังไปกันได้หรือ?**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.กองศึกษาและการแพร่การพัฒนา. 2530. **กลุ่มประเทศสังคมนิยมยุโรป ตะวันออกตลาดที่มีปัญหาและความท้าทาย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จุลชีพ ชินววรรณ. 2544. **สู่สหัสวรรษที่ 3: กระแสเศรษฐกิจ-การเมืองโลกที่ไร้พรมแดน**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จีระ นุชเปี่ยม. 2535 ก. **เวียดนามกับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในโลกคอมมิวนิสต์**. การเปลี่ยนแปลงในโลกคอมมิวนิสต์และผลกระทบต่อประเทศไทย. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 81 - 82.
- _____. 2534 ข. **อินโดจีนภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ตั้งแต่ ค.ศ. 1975-1991**. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 73-74.
- _____. 2535 ค. **เอเชียหลังยุคสงครามเย็น**. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 4-5.
- ธรรมรงค์ สิงห์อยู่เจริญ. 2541. **ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนในยุคระหว่างและหลังสงครามเย็น**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรียากรณ์ สังขยานนท์. 2550. **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2518 – 2534**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชญ ประทุมทอง. 2545. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามหลัง พ.ศ. 2518**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพลินพิศ โปธิกานนท์. 2548. **10 นโยบายต่างประเทศเพื่อความมั่นคงและสันติภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2541**.

- พรพิมมล ตรีโชติ และ สุภลักษณ์ กาญจนบุณดี. 2549. **ความมั่นคงและสมรรถนะทางการเมืองของประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน: ศึกษากรณีเวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรคประชาชนปฏิวัติลาว. 2545. **เอกสารประชุมครบคณะของคณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางพรรค ครั้งที่ 5 สมัยที่ 4**. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม หน้า 399-400.
- ทิพรัตน์ บุปผะศิริ. 2537. **ความสัมพันธ์ระหว่างเยอรมนีกับประเทศยุโรปกลาง: บทบาทของเยอรมนีเชิงเศรษฐกิจ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกรี นิบุ. 2544. **อาเซียนกับกระบวนการบูรณาการส่วนภูมิภาค: ศึกษาถึงความมั่นคงของการร่วมตัวกันของอาเซียนหลังสิ้นสุดสงครามเย็น ปี พ.ศ. 2534 ถึงปี พ.ศ. 2542**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรัชย ศิริไกร. 2549 ก. **“การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว”**. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3: 35-41.
- _____. 2549 ข. **“นโยบายต่างประเทศลาว”**. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4: 12-23.
- สภาแห่งชาติลาว. 2544 ก. **รายงานการประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ปี ค.ศ. 2002**. เวียงจันทน์.
- _____. 2549 ข. **รายงานการประชุมใหญ่ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ปี ค.ศ 2006**. เวียงจันทน์.
- มานะ มาลาเพชร. 1991. **“ลาว”**. เอเชียรายปี 5: หน้า 147.
- มนัส ชยาพัฒน์. 2551. **อาเซียนกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา ศุกรเสพย์. 2528. **ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- BOUNMY LADSAMYXAY. **ความเป็นมาของอาเซียนในการสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียน**. เวียงจันทน์: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, (ม.ป.ป).